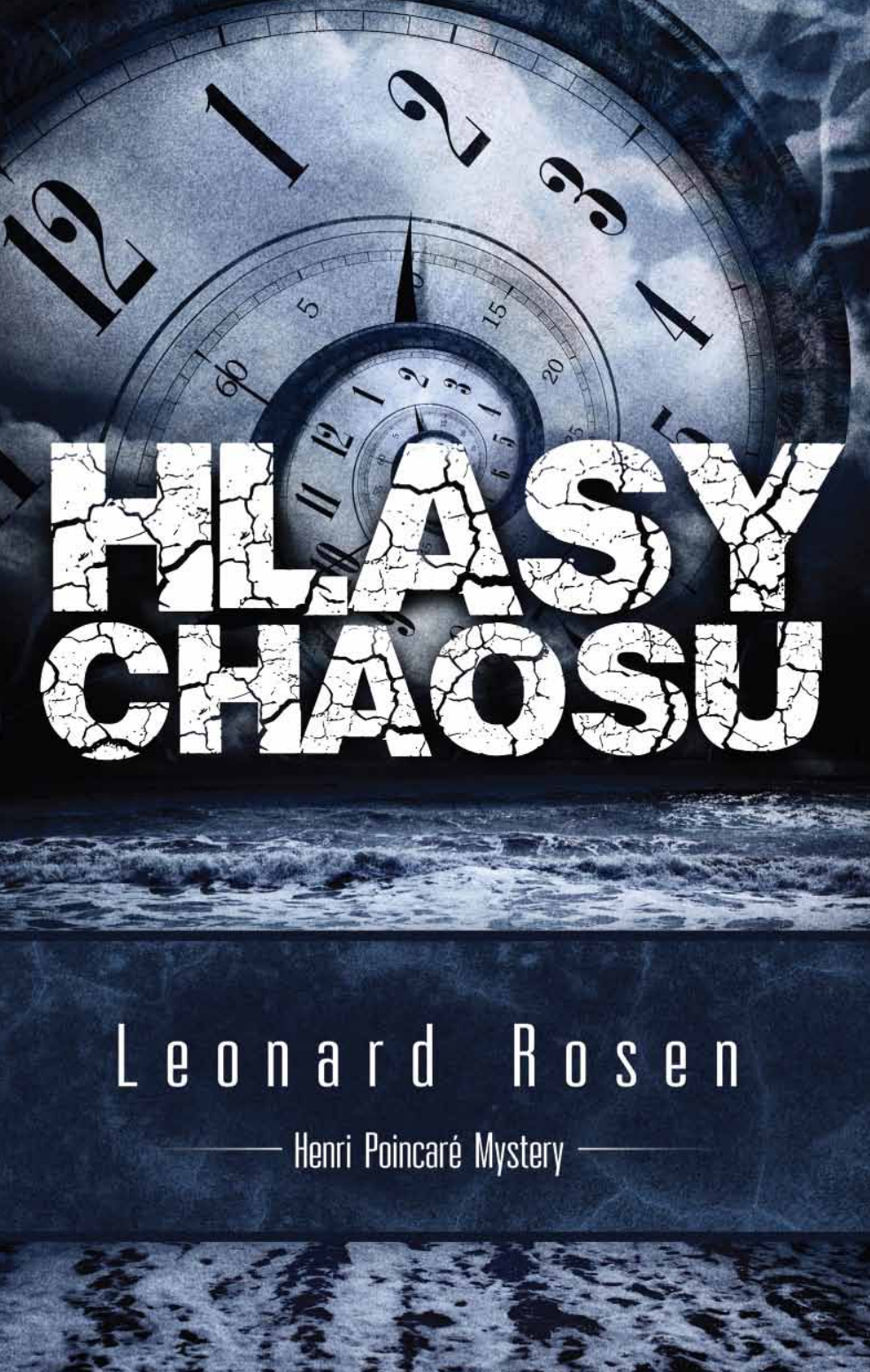
HLASY
CHAOSU
Leonard Rosen
Henri Poincaré Mystery

HLASY CHAOSU

Leonard Rosen

2014

GALATEA

Copyright © 2011 by Leonard Rosen
Translation © 2014 by Dalibor Míček
Cover design © 2014 by GALATEA

Veškerá práva vyhrazena.
Žádná část tohoto díla nesmí být reprodukována ani elektronicky šířena
bez předchozího písemného souhlasu majitele práv.

Z anglického originálu ALL CRY CHAOS,
vydaného nakladatelstvím The Permanent Press, Sag Harbor, NY 2011,
přeložil Dalibor Míček
Sazba: Karel Kaltrop
První vydání v elektronické podobě
Vydalo Nakladatelství GALATEA, s.r.o.,
v únoru 2014

ISBN 978-80-87910-16-0

Věnováno Esther a Sidney –
mým základům;
a Matthewovi, Jonathanovi a Lindě –
mým oknům a světlíkům

PODĚKOVÁNÍ

Člověk nemůže psát o fraktálech, aniž by byl zavázán díkem Benoitu Mandelbrotovi, jehož proniknutí do podstaty geometrie Přírody významně ovlivnilo moderní vědu a – alespoň v této práci – moderní představivost.

Obzvlášť jsem zavázán Jamesi D. Jonesovi, příslušníku vojenského námořnictva Spojených států ve výslužbě a mému učiteli matematiky, trpělivému a dobrosrdečnému odborníkovi na fraktály a teorii chaosu; Moshemu Waldoksovi a Meiru Sendorovi, kteří vybudovali útočiště, v němž jsem mohl bádat nad otázkami tvořícími rámec této knihy; mé agentce Eve Bridburgové, která nejen poskytla projektu domov, ale tolikrát mě přiměla koncept přepracovat, až vznikl příběh naplňující můj záměr. Bez jejího kritického dohledu by toto dílo vypadalo jinak. Doug Starr přispěl mnoha připomínkami a často si všiml možností, které jsem já přehlédl. Doug je přísný, leč upřímný kritik, dobrý přítel a vynikající učitel. I Arthur Golden mi ochotně poskytl řadu připomínek a mnohokrát nezištně poradil. Todd Shuster věnoval neznámému autorovi onu pečlivou redaktorskou pozornost, díky níž se literární agentura Zachary, Shuster, Harmsworth vypracovala na špičku v oboru. Veškeré úsilí by však přišlo vniveč, nebýt Martyho a Judy Shepardových, zakladatelů vydavatelství The Permanent Press. Přijali mě s otevřenou náručí a projevili mimořádné nadšení pro tuto knihu. Neumím si představit pozornější a oddanější zastánce.

Můj dík si zaslouží také Susan Ahlquistová, Beth Keisterová, Lon Kirschner, Joslyn Pineová, Kathy Porterová, Graham Orr, Jessica Schwartzová a Jessica Steinová za moudré rady v různých etapách práce na rukopisu. Larry Behrens, Martha Brandová, Jeffrey Chin, Adam Cohen, Will Cohen, Aaron Cooper, Tina Feingoldová, Larry Heffernan, Suzanne Heffernanová, Kathy Komanová, Stuart Koman, Lester Lefton, Mindy Lubberová, Emma Marksová, Richard Marks, Bob Morrison, Jenny Morrisonová, Mark Pevsner, Jeanette Polanská, Rosalie Renbaumová, Jed Schwartz, Monica Sidorová, Barry Siegel, Jane Siegelová, Lois Sladeová, Frank Sladko, Abe Stein, Norman Stein, a Dean Sudarsky postupně četli počáteční verze díla a jejich kritické připomínky mi velmi pomohly.

Na debutujícího spisovatele jsem již trochu starý, ale zralý věk má v tomto případě i své výhody. Jedna z nich jsou dospělí synové, kteří se ujmou role kritiků. Jonathan a Matthew Rosenovi se stali domácími očitými svědky vývoje této knihy. Provedli mě i román dlouhou a strastiplnou cestou, jejich podporu a rady nedokážu dostatečně ocenit. Mí bratři Robert a Gerald Rosenovi mi dlouhá léta poskytovali pouze povzbuzení a náklonnost. Spolu s nimi oslavuji oddanost rodině, na níž toto dílo spočívá. Nejdůležitější je pro mě Linda Rosenová, po třicet let základní i prubířský kámen mého života a původkyně všeho vzácného, co mě potkalo. Právě Lindě, našim synům a památce mých rodičů věnuji tuto knihu.

Henri Poincaré (1854–1912) byl přední matematik své doby. Jeho pravnuk, agent Interpolu Henri Poincaré, a všechny ostatní postavy v tomto románu jsou dílem autorovy fantazie. Jakákoliv podobnost postav se skutečnými osobami, ať už žijícími či nikoliv, je čistě náhodná.

V chrámu všichni volají: „Sláva!“
V ulicích všichni křičí: „Chaos!“
Kdo nalezne řád ve vzdušném víru?
Kdo rozezná strukturu divoké nedotčenosti?
Kdo se opováží volat: „Sláva,“ uprostřed chaosu?

R. Shapiro, *k Žalmu 29*

PROLOG

Nemohl se k hrobu přiblížit hned. Místo toho se Henri Poincaré procházel po hřbitově Montparnasse až do soumraku, jenž ho dovedl na místo, kde slyšel cupitání duchů, kteří na něj volali jménem.

Chodil sem už třináct let. Obcházel náhrobky básníků, filozofů, umělců a vědců – všechno hrdinové republiky. Jako mladý inspektor snil, že by jednou mohl spočinout mezi nimi, vedle svého pradědečka, že by jej tak vlast odměnila za jeho služby a lásku k spravedlnosti. Tak velké měl tehdy ambice. Vedly ho k tomu, že případy ne pouze řešil, ale řešil je s mravní silou a inteligencí, které odpovídaly rodinné tradici.

Jaký byl blázen! Aby vzkřísil tento život, nejméně tisíckrát by obětoval svůj vlastní. Upsal by svou duši. Jeho existenci však neukončila žádná smlouva s ďáblem, dokonce ani sebevražda. Protože Poincaré *žil,* ale přinášel bolest těm, které miloval. Nejstrašnější důkaz ležel v tichém koutu tohoto hřbitova.

A tak se procházel, až sám podoben polovičnímu stínu stanul nad hrobem.

Po nebi se honily mraky, v korunách stromů sténal vítr. I nadále bude proměřovat svůj život tímto způsobem: každý týden nočním vlakem z Dordogne, příjezd kolem poledne,

očistí žulový náhrobek a zvadlé květiny nahradí čerstvými. Šikovnější člověk by byl s úklidem hotov během několika minut, tento si však půjčil z hrobníkovy boudy smeták a hodinu zametal. Nabral na lopatku poslední smítko hnané větrem a žasl, že už zase nastalo jaro. Nechápal, jak je možné, že narcisy pořád kvetou. Ale kvetly… i zde na hřbitově. I ptáčci zpěváčci se vrátili a stromy se odívaly listím. Mělo mu to přinést útěchu.

Poklekl a zdravou rukou položil na hrob kytici lilií. *Moje maličká*, splynulo mu ze rtů neslyšně. *Vybrali si nesprávnou oběť. Měli zabít mě*.

ČÁST I

Která jest cesta k obydlí světla,
a kde přebývá temnota?

Job, 38:19

1

Henri Poincaré vešel do vězeňského bloku a v duchu se obrnil proti cvaknutí ocelových dveří, jež na něj fyzicky působilo podobně jako úplavice, kterou chytil před lety v Senegalu. Dlouhá pracovní kariéra jej uvykla na vězeňské prostředí, přesto mu bouchnutí ocele o ocel při každé návštěvě cuchalo vnitřnosti jako nemoc, která jej měla zabít. Vyděrači, podvodníci a pleticháři, vrahové, kteří pro lásku nebo pro peníze připravili o život jednotlivce, i fanatici, kteří plakali, když najednou zabili méně než padesát lidí, všichni odsouzení v těchto celách se pokládali za nadřazené, avšak nepochopené či špatně pochopené tvory, kteří si od světa brali jen to, co jim po právu náleželo. Poincaré se domníval, že si tuto každodenní připomínku v podobě rachocení dveří zaslouží, a vůbec nejvíce si zaslouží jeden druhého.

Jinými slovy řečeno, Stipo Banovič se ocitl v dobré společnosti.

Vzduch pod stropem bloku osvětlovaly jako v katedrále paprsky pronikající pevnými okny ve střeše, i když dovnitř pronikalo jen velmi málo z holandského jara. Toto vězení, a zejména tento blok byl vyhrazen pro celebrity svého druhu. Seděli zde váleční zločinci čekající na soud před mezinárodním tribunálem v Haagu. Před čtyřmi měsíci ukončil Poin-

caré dlouhé pátrání, které jej zavedlo do šesti zemí, a dopadl Stipa Banoviče na jednom vídeňském předměstí, kde žil se svou mladou nevěstou, dcerou a synem. Onen večer, kdy zásahová jednotka vyrazila beranidlem dveře a vtrhla do domku, četl Banovič svým dětem, které se mu usadily na klíně, pohádku před spaním. Trojice na pohovce u krbu ztělesňovala dokonalý obrázek rodinného štěstí – až na to, že o řadu let dříve, v jiné době a na jiném místě, nařídil Banovič masakr sedmdesáti muslimských mužů a chlapců, z nichž někteří byli mladší než kudrnatý hošík, který mu teď seděl na klíně, a aktivně se na něm podílel. Matka i děti hořce plakaly, zatímco Banovič hulákal velmi slušnou, byť se silným akcentem vyslovovanou angličtinou: „Copak nevidíte, že jsem začal nový život? Teď vedu *dobrý* život!“

Nebylo na Poincarém, aby to posoudil. Než jej na tento případ nasadili, jeho nadřízení v lyonské centrále Interpolu ho poslali k rokli, kde ležely mrtvoly. V bývalé Jugoslávii se tehdy ujímalo vlády jaro a putování terénem rozbahněným tajícím sněhem bylo velmi náročné. Vzduch však svěže voněl, všude rašily zelené pupeny, zurčení tekoucí vody zvěstovalo znovuzrození přírody. Všude, jen ne v té stinné rokli, kde jej němý klid vybělených kostí a tiché třepotání fragmentů tlejících součástí oděvů srazilo na kolena. Ne, nebylo na Poincarém, aby rozhodoval o vině nebo odpuštění. Udělal svou práci a teď tu svou odvede soud.

Už pracoval na jiném případu, dohlížel na zajištění bezpečnosti konference Světové obchodní organizace na úrovni ministrů, která se konala v Amsterdamu. Tato návštěva byla vlastně zbytečná, ale chtěl Banoviče ještě spatřit, než nasedne do vlaku, stejně jako by se před odchodem z domu přesvědčil, že je zhasnutý plynový sporák. Bez dozoru byl ten chlap

velmi nebezpečný a Poincaré se chtěl ujistit, že je na tom správném místě, totiž za mřížemi.

„Pořád žiju a dýchám," řekl vězeň přibližujícím se krokům.

„Dobrá zpráva, Stipo. Oficiálně mě odvolali z vašeho případu a přidělili mi jiný úkol. Stačí, aby to člověka rozesmutnilo… Lov na vás trval hodně dlouho."

Banovič se odvrátil. V kostkované košili zapnuté až ke krku a v brýlích s tenkými kovovými obroučkami nepůsobil jako velitel eskadry smrti, spíš jako knihovník, jímž před vypuknutím války v Bosně byl. Drobné kosti, vysoké čelo, prsty klavíristy, takto přece vypadá učenec, ne masový vrah. Dojem ještě posilovala barikáda právnických knih, které nashromáždil během přípravy na proces.

Banovič, pořád otočený zády, si povzdechl: „Byla válka. Děly se hrozné věci. Máte svoje svědky, ty zrádné syny zkurvených matek. Ale mně dává zákon precedens, inspektore. Vřava bitvy. Lidé jsou skutečně bestie, jak potvrdí třeba jen letmý náhled do historie. Víte, co dělali římští vojáci Židům, kteří prchali z Jeruzaléma?"

„Nevím a je mi to jedno," odvětil Poincaré a přiblížil se k mříži.

Banovič se ohlédl přes rameno. „Mužům i ženám zaživa rozkuchávali břicha, aby se podívali, jestli nepolkli zlato."

Poincaré věděl, že kdyby proti němu teď stál sám v bosenských lesích, daleko mimo dosah zákona, zemřel by krutou, nepředstavitelně bolestnou smrtí. Takto si u ocelové klece připadal jako v zoologické zahradě před predátorem, postaveným vysoko v potravním řetězci. Mříže mu poskytovaly jistotu, ale i tak z Banoviče vyzařovala hrozba, která Poincarému rozbušila srdce a donutila jej o krok ustoupit. Jeho profese nikdy nepatřila k těm snadným. Přátelé mu předpo-

vídali, že při své lásce k opeře a ezoterickým naukám v ní vydrží maximálně tři týdny. O tři desetiletí později, navzdory nepopiratelným úspěchům, jichž dosáhl, pořád uvažoval, jestli se pro tuhle práci hodí.

„Roky jsem strávil na útěku," pokračoval chraplavě vězeň. „Boje skončily. Zasloužil jsem si žít. Jako každý bojovník. A teď se na mě podívejte. Válím se tady v právnických knihách a musím se spokojit s líbáním fotek svých dětí. A můžete za to vy, Poincaré. Ostatní agenti, které za mnou Interpol vyslal, projevili trochu zdravého rozumu, lidského zájmu, pochopení pro podmínky, v jakých jsem se ocitl. Varoval jsem je a oni odešli a dali mně pokoj. Ale vy…" Sáhl pro fotografii a pomalu po ní přejel prstem.

Jak člověk vůbec může snést pohled na mrtvé děti? I kdyby Poincaré žil sto let, nikdy nezapomene na tu rokli a na to, co v ní leželo. Kosti malých chlapců natahující se po otcích, bratrech, sousedech, po mužích, kteří mohli nabídnout jen to, že si stoupli dopředu a zemřeli o něco dříve. A pak je tam nechali hnít, dokud těla nezapadala sněhem. „Mohl jsem pátrání ukončit," souhlasil Poincaré. „Byla válka a vy jste v ní opravdu bojoval."

Vězeň přikývl.

„A teď když válka skončila a vy máte novou rodinu, chcete se vrátit domů."

Banovič při té představě zavřel oči.

„Tak jako se chtěli vrátit domů ti muži a chlapci. Prosili o milost, Stipo? Modlili se?"

Vězeň hleděl do chodby a Poincaré přemýšlel, zda jeho slova vůbec vnímá. Ale ano, zaznamenal je, a když nakonec promluvil, byla jeho odpověď ostrá jako nůž. „Za války se dějí zlé věci," řekl Banovič. „Jenomže vy jste ve válce nikdy